

Motion till riksdagen 2011/12: MJ453

av **Marietta de Pourbaix-Lundin (M)**

Om behov av alternativ till djurförsök

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskningsmedel för alternativ till djurförsök.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kemikalietester utan djurförsök.

Motivering

Varje dag används 2 800 djur i djurförsök på laboratorier i Sverige.

Alternativ till djurförsök bör utvecklas av etiska skäl, men det finns också starka vetenskapliga, praktiska och ekonomiska skäl att ersätta djurförsök. Till exempel är djurtester av kemikalier mycket dyra och tidskrävande. Med dagens testmetodik skulle det ta flera decennier att få fram data om alla kemikalier och blandningar som människor utsätts för. Allt fler bedömare anser också att djurtesterna inte är tillräckligt bra på att förutsäga de risker som kemikalier kan medföra för människors hälsa. Små skillnader i t.ex. kinetik, metabolism, hormonsystem, receptorer, organfysiologi m.m. kan leda till stora skillnader i respons mellan olika arter efter exponering av kemikalier.

Ett konkret och högaktuellt exempel är att det idag inte finns några testmetoder, vare sig djurtester, celltester eller datorberäkningsmodeller, som med säkerhet kan fastställa om ett ämne påverkar människans hormonsystem på ett skadligt sätt. Trots djurtesternas brister pågår diskussioner om att föra in krav på djurtester för att undersöka hormonstörande effekter i EU:s kemikalielagstiftning Reach.

I USA samarbetar myndigheter som ansvarar för miljön, läkemedel och kemikalier sedan några år tillbaka i flera stora projekt som gemensamt går under beteckningen Tox21 för att utveckla snabbare, bättre och mer relevanta testmetoder än djurförsöken. Man vill inte längre förlita sig på den begrän-

Fel! Okänt namn på

sade och svårtolkade information som djurtesterna ger. Förutom att utveckla och utvärdera cellmodeller, kemiska analysmetoder och datorbaserade modeller, pågår just nu kartläggning av de biologiska "pathways" (de händelsekedjor i kroppen som leder till funktionsförändringar eller celledöd och som kan leda till skador eller sjukdom) som är relevanta vid toxiska reaktioner. Att kartlägga dessa "pathways" betraktas av många som lika revolutionerande som det var att kartlägga människans gener.

Enligt företrädare för amerikanska myndigheter beräknas det ta 15–20 år att kartlägga "pathways" och utveckla relevanta tester och metoder. Arbetet kan påskyndas genom att forskare, myndigheter och industri i Europa deltar i projektet.

Svenska forskare har en erkänt hög kompetens inom relevanta forskningsområden och skulle kunna bidra med värdefull kunskap, men Tox21-projekten är inte särskilt väl kända inom myndigheter och bland forskare i Sverige. En strategi bör tas fram för hur Sverige ska bidra till utvecklingen av kemikalietester utan djurförsök, med beaktande av det arbete som pågår inom de s.k. Tox21-projekten i USA.

Även inom forskning om människans biologi, sjukdomar och behandling är det ofta en stor fördel om forskningen kan utföras på celler eller vävnader från djur istället för i djurförsök. På så sätt minskar man behovet av att försöka översätta forskningsresultat från en djurart till människa.

I forskningspropositionen (2008/09:50) "Ett lyft för forskning och innovation fastställs att "utveckling av alternativa metoder till djurförsök är av yttersta vikt" och att "regeringens bedömning är att forskningsområdet behöver utvecklas och att Sverige har god kompetens och möjligheter att ha en ledande roll på området". Trots detta avsätts idag endast 13 miljoner kronor per år till forskning för att ersätta, minska och/eller förfina djurförsök, via Vetenskapsrådet. Medlen till forskning för att ersätta djurförsök behöver ökas.

EU:s nya djurförsöksdirektiv (2010/63/EU) genomsyras av tanken på att djurförsök så långt som möjligt ska ersättas, begränsas och förfinas. Direktivet ställer ökade krav på medlemsländerna att främja forskning, utvärdering och spridning av metoder som kan ersätta djurförsök. De djurförsöksetiska nämnderna ska, enligt direktivet, med beaktande av sakkunskap bedöma hur väl planerade djurförsöksprojekt uppfyller kraven på ersättning, minskning och förfining.

Jordbruksverket har i uppdrag att se till att djurskyddslagen följs, men har inget uttalat uppdrag att utarbeta och förverkliga strategier för att ersätta fler djurförsök. Ingen myndighet sprider information om alternativ till djurförsök och de djurförsöksetiska nämnderna saknar en instans att vända sig för att få experthjälp i frågor som rör alternativ till djurförsök. Samordning och tillräckliga resurser saknas.

I flera EU-länder, däribland England och Finland, har olika former av 3R-center skapats för att samordna, effektivisera och driva utvecklingen av alternativ till djurförsök framåt. De har också i uppdrag att sprida information, utgöra expertorgan och främja utbildning. En motsvarande satsning skulle kunna förstärka och effektivisera Sveriges arbete med alternativ till djurförsök. Även Sverige skulle alltså behöva ett center för alternativ till djurförsök.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 30 september 2011

Marietta de Pourbaix-Lundin (M)